

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

DANSK FORENING FOR ARBEJDERBESKYTTELSE.

9. Hefte.

Om Beskyttelse af Kvinder

— før og efter Nedkomst —

ved Arbejde i Fabrikker.

(Fabriklovens § 12 og § 18).

*Foredrag i „Dansk Forening for Arbejderbeskyttelse“
den 16. December 1909*

af

Dr. med. H. P. T. ØRUM.

Med Diskussion

KØBENHAVN
HARALD JENSENS BOGTRYKKERI
1910

Dansk Forening for Arbejderbeskyttelse

har udsendt følgende Skrifter:

1. **Die Nacharbeit der Jugendlichen in Dänemark.** Bericht an die internationale Vereinigung für gesetzlichen Arbeiterschutz. Von *V. L. Faber*. Kbhvn. 1907.
2. **Om Bekæmpelsen af Faren ved Anvendelsen af Giftstoffer i industrielle Virksomheder.** Foredrag af Dr. med. *N. P. Schierbeck*. Kbhvn. 1907.
3. **Beretning om Virksomheden.** Omfattende Tiden fra 10. April 1906 til 31. December 1907. Kbhvn. 1908.
4. **Støv i Industrien og dets Bekæmpelse.** Foredrag af Docent, Ingeniør *J. T. Lundbye*. Kbhvn. 1908.
5. **Beretning fra en Rejse i England.** Af Dr. med. *N. P. Schierbeck*. Kbhvn. 1908.
6. **Beretning om Virksomheden.** Fra 1. Januar 1908 til 31. December 1908. Kbhvn. 1909.
7. **Arbejderbeskyttelsen og det industrielle Hjemmearbejde.** Foredrag af Fuldm. *V. Haarløv*. Kbhvn. 1909.
8. **Beretning om Virksomheden.** Fra 1. Januar 1909 til 31. December 1909. Kbhvn. 1910.
9. **Om Beskyttelse af Kvinder — før og efter Nedkomst — ved Arbejde i Fabrikker.** Foredrag af Dr. med. *H. P. T. Ørum*. Kbhvn. 1910.

331.4 Ørum

1910.

(DANSK FORENING FOR ARBEJDERBESKYTTELSE.)

9. Hefte.

Om Beskyttelse af Kvinder

— før og efter Nedkomst —

ved Arbejde i Fabrikker.

(Fabriklovens § 12 og § 18).

*Foredrag i „Dansk Forening for Arbejderbeskyttelse“
den 16. December 1909*

af

Dr. med. H. P. T. ØRUM.

Med Diskussion

KØBENHAVN

HARALD JENSENS BOGTRYKKERI

1910

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

Om Beskæftigelsen af Kvinder

— af Dr. J. M. M. —

med Arbejde i Fabrikker.

— af Dr. J. M. M. —

— af Dr. J. M. M. —

— af Dr. J. M. M. —

— af Dr. J. M. M. —

— af Dr. J. M. M. —

Foreningens Formand, Gehejmeetatsraad L. B r a m s e n bød Velkommen og bemærkede, at Foredragets Emne havde Hensyn til den forestaaende Revision af Fabrikloven af 11. April 1901 og angik dennes §§ 12 og 18. Han henledte Opmærksomheden paa, at Foredragsholderen til Vejledning ved Diskussionen havde ladet nogle Hovedpunkter i sit Foredrag trykke og at Eksemplarer heraf vare henlagte paa de tilstedeværendes Pladser ¹⁾. Formanden gav derefter Ordet til Dr. med. H. P. T. Ø r u m, der holdt følgende Foredrag:

»Man har opfordret mig til i Aften at indlede en Diskussion om mulige Ændringer i Lov om Arbejde i Fabrikker af 1901 med Hensyn til Beskyttelse af Kvinder før og efter Nedkomsten. Da jeg her i Forsamlingen ser Personer, der maa anses for mere kompetente end mig i dette Spørgsmaal, skal jeg indskrænke mig til saa kort som mulig at begrunde mine Ændringsforslag fra de forskellige Synspunkter, idet jeg haaber, at D'Herrer og Damer vil tage Spørgsmaalet op til en saadan Diskussion, at Arbejdsraadet paa Grund af denne Forsamlings Sagkundskab maa gøre det til Genstand for en Indstilling til Ministeriet.

Man har kaldt vort Aarhundrede, Børnenes Aarhundrede, og det nu snart forløbne Decennium har ogsaa svaret til Navnet saavel herhjemme som i Udlandet. Vort Land har endog indtaget en Førerstilling paa visse Omraader — jeg behøver blot at nævne Værgeraadsloven, Loven om Børn fødte udenfor Ægteskab, Børnehjælpsdagen, foruden de andre Bestræbelser fra den private Filantropis Side. I Udlandet træffer vi den samme Bevægelse, men mere koncentreret om den spæde Barnealder, og der er ogsaa

¹⁾ De paagældende Hovedpunkter ere trykte som Bilag til nærværende Beretning.

stiftet en international Forening til Beskyttelse af Børn under 1 Aar. Bevægelsens Hjemland er Frankrig, hvor man paa Grund af den formindskede Fødselshyppighed snart fik Øjet op for den anden Maade at skabe et Fødselsoverskud, nemlig en Formindskelse af Børnedødeligheden.

Den ældste Anskuelse om Aarsagen til den store Børnedødelighed finde vi allerede 1825 udtalt af Casper, der mente efter Undersøgelsen af Børnedødeligheden hos de grevelig-fyrstelige Familier paa den ene Side og hos Tiggerfamilierne paa den anden Side, at Fattigdommen var den væsentligste Aarsag. Forældrenes sociale Stilling, deres Arbejde, deres Kaar virker gennem Barnets Ernæring, og det er denne, der dikterer Børnedødeligheden. Det er klart, at den Moder, der er stærkt optagen af Fabrikarbejde, vanskelig kan give sit Barn Bryst, og derfor møde de store industrielle Lande ofte med en stor Børnedødelighed.

Da vi i Aften taler om Fabriksvirksomhed, der gennemgaaende er knyttet til Byerne, skal jeg hente nogle Tal til Illustration af vor Børnedødelighed fra Københavns Statistik.

Hvis vi sammenligner Forholdene 1884 og 1908 altsaa Begyndelsen og Enden af en 25 Aars Periode, finder vi for 1884 10494 Fødsler eller 38,30 pro mille af Befolkningen, 1908 12793 eller 28,75 pro mille, hvilket altsaa er en aftagende Fødselshyppighed paa ca. 10 pro mille. I 1884 fødtes 18,99 pCt. af alle Levendefødte udenfor Ægteskab, 1908 25,87 pCt., altsaa en Stigning paa ca. 7 pCt. I 1884 døde de 21,68 pCt. af alle Levendefødte, 1908 15,04 (korrigeret 15,7) i Aldersklassen 0—1 Aar, og disse Dødsfald udgjorde 35,42 pCt. af samtlige Dødsfald 1884 og 26,38 1908, medens de uægtefødtes Andel af Dødsfaldenes Antal i Aldersklassen 0—1 Aar er steget fra 33,1 til 35,97 pCt. Hvis vi regner de uægtefødtes Dødsfald i Procent af uægte-levendefødte er der en Nedgang fra 37,68 til 20,91.

Vi har altsaa en aftagende Fødselshyppighed og en Forskydning henimod de uægtefødte saavel for Fødslerne som for Dødsfaldenes Vedkommende, men samtidig en Forbedring af den samlede Dødelighed, der fortrinsvis er kommet de uægtefødte til Gode.

Jeg skal ikke trætte med mange flere Tal, men kun anføre, at vore Fremskridt i Forhold til vore Nabobyer, Kristiania, Stockholm og Berlin kun viser den halve Fremgang.

Ved Sammenligning med 8 Byer med paalidelig Statistik var

København i 1884 Nr. 3, i 1908 var den Nr. 7 indenfor samme Række.

Medens København har en Børnedødelighed paa 15,7, har Stockholm 8,7 og Berlin 16,8.

Forholdene er altsaa ikke paa nogen Maade saadanne, at man skal slaa sig til Ro med Fremskridtene.

Hvis vi vil følge Skridt med Nabobyerne, maa vi bekæmpe Børnedødeligheden, og vi maa have mange Strengte paa Buen. Det er et stort Arbejde, og Arbejdslederne maa være Mænd med Interesse for Nutidens sociale Spørgsmaal og vidtskuende Blik for Fremtiden.

Udlandet har taget Spørgsmaalet op, men ligesom Børnedødeligheden er forskellig i de forskellige Lande, saaledes er Midlerne til dens Bekæmpelse ogsaa forskellige. Hvad man ved en stor Dødelighed har Gavn af, er maaske uden Virkning eller til Skade for en mindre Dødelighed.

Hvis vi ville analysere Dødeligheden indenfor det 1ste Leveaar nærmere, finder vi, at Halvdelen af alle Dødsfaldene finder Sted i de første 3 Levemaanedes, og at den første Levemaaned har Tal, der ligger mellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{3}$ af den samlede Børnedødelighed.

Med Hensyn til Dødsaaarsagerne skyldes Halvdelen af alle Dødsfald i 1ste Levemaaned medfødt Livssvaghed fraregnet de medfødte Dannelsesfejl og over Halvdelen af alle Dødsfald indenfor 1ste Leveaar skyldes medfødt Svaghed samt Følgerne af fejlagtig Ernæring, særlig kendt er Sygdomme som Kolerine og Tæring. De ellers kendte og frygtede Børnesygdomme f. Eks. Difteritis, Mæslinger osv. spille en meget underordnet Rolle i denne Alder.

For 25 Aar siden var medfødt Livssvaghed Dødsaaarsagen hos 2,6 pCt. af alle levendefødte, nu hos 3 pCt. altsaa en Stigning, medens det procentvise Antal er steget fra 14,2 pCt. til 22,2 pCt. af samtlige Dødsfald. Kolerinen viser ogsaa Fremgang, men Spørgsmaalet er vanskeligere at godtgøre med sikre Tal, da Kolerineaar og kolerinefri Aar afløse hinanden. Tæring viser nogen Nedgang og efter min Mening skyldes det Fremgang i Lægekunsten og ikke blot en Forandring som paastaaet i Nomenklatur.

En Reduktion af Børnedødeligheden maa netop falde indenfor de nu nævnte Sygdomsgrupper og vil ogsaa give Tal, der vil sætte os paa en Plads, hvor vi nu finder Stockholm og nogle hollandske Byer. Men Vejen og Kampmidlet til at faa Magt over

Dødeligheden indenfor denne Aldersklasse falder fuldt saa meget indenfor de sociale Opgaver som de medicinske.

Et Hovedmiddel er en saadan Beskyttelse af Barnets Moder, at det kommer Barnet til Gode, men en saadan Beskyttelse maa saavel omfatte Moderen under Svangerskabet som efter Fødslen. Iaften skal vi kun tale om Fabriksarbejderskerne, men disse er ingenlunde de eneste Kvinder, der trænge til Beskyttelse, men der foreligger allerede et Præcedens for Beskyttelse af disse Kvinder i vor Lovgivning, og deres Skare vokser aarlig. Beskyttelsesforanstaltninger ere ogsaa Forbudsforanstaltninger, og disse medfører et Erstatningsspørgsmaal, hvorfor Hensigtsmæssigheden maa drøftes meget nøje, ligesom Spørgsmaalet om at lade en enkelt Klasse Kvinder indtage en Særstilling maaske ogsaa kunde tænkes at volde Betænkeligheder, men man maa ikke glemme, at Fabriksarbejdet er et meget tvungent Arbejde og betydelig mere ensformet end andet Kvindearbejde. Den nuværende Fabriklov omfatter kun Beskyttelse efter Fødslen, men tager baade Hensyn til Moder og Barn. Loven indeholder tillige en Bestemmelse, der meget let gør det hele iluusorisk. Den nuværende Lov angiver en Understøttelse, som den udelukkede Kvinde kan opnaa.

Hvorledes svarer nu denne Lov til Nutidens Fordringer med Hensyn til Beskyttelse af Moder og Barn. Den nuværende Lov mangler helt Bestemmelser til Beskyttelse af den svangre Kvinde.

At Svangerskabets sidste Maaneder tærer stærkt paa Modrens Legeme er en Kendsgerning. Hendes Arbejdsevne nedsættes, ligesom Modstandskraften formindskes. Værre endnu er det for den Kvinde, der har en kronisk Sygdom f. Eks. en Hjertefejl, da der under Svangerskabet stilles særlige Fordringer til Hjertet. Selv den stærkeste Kvinde kan ikke den sidste Tid af Svangerskabet udføre sit daglige legemlige Arbejde, der lægger fuldt Beslag paa hendes Kræfter, uden Fare for hende selv. Men ogsaa for Barnet indeholder det betydelige Farer, idet strengt Arbejde let fremkalder en for tidlig Fødsel, der nedsætter Levedygtigheden meget betydelig, men selv ved Fødsel til normal Tid kan man paavise en tydelig Forskel paa Barnets Vægt hos den arbejdende og ikke-arbejdende Kvinde. Vanskeligheder ved Fødslen paa Grund af en forkert Fosterstilling forekommer ligeledes hyppigere hos de arbejdende end hos de ikke-arbejdende Kvinder, og disse Forhold medfører ogsaa Farer for Moder og Barn.

Allerede for over 30 Aar siden er Beskyttelse af svangre

Kvinder fordret af den bekendte Fabrikhygiejniker Hirt, men denne Beskyttelse har haft vanskeligere ved at trænge igennem end Beskyttelsen efter Fødslen.

Kategorisk at forbyde alt Arbejde for de 3 sidste Maaneder af Svangerskabet vilde sikkert ikke være heldigt, idet Kvinden under Fødslen netop har Brug for en Del Muskelkraft, ligesom et saadant Forbud vilde være ret illusorisk, idet mange Kvinder sikkert vilde paatage sig andet Arbejde, ligesom en Erstatning i saa stort Tidsrum vilde være meget vanskeligt at skaffe til Veje. Vi finder heller ikke nogen saadan Bestemmelse i nogen Lovgivning, og det er ogsaa meget vanskeligt at fastslaa Svangerskabet, naar Kvinden vil skjule det, ligesom det selv lægevidenskabeligt set ogsaa vilde have sin Vanskelighed nøjagtig at angive Tidspunktet. Der bliver næppe anden Vej at gaa end at gøre Kvinderne opmærksomme paa det Arbejde, der er særligt anstrængende eller farligt for Sundheden for svangre Kvinder i Særdeleshed i de 3 sidste Svangerskabsmaaneder ved, at Arbejdsraadet udarbejdede en Liste over saadanne Virksomheder, som blev opslaaet paa et iøjnefaldende Sted, hvor kvindelig Arbejdskraft blev anvendt. En saadan Forholdsregel vilde maaske afholde de Arbejdersker, der var svangre eller var gifte, i at søge Arbejde ved saadanne Virksomheder, idet det i Løbet af kort Tid vilde blive almindelig bekendt blandt de arbejdssøgende Kvinder, ligesom det var at haabe, at Arbejdsgiverne saavidt mulig tog det mest mulige Hensyn til til Kvinder, hvis Svangerskab var paa et fremtrædende Stadium.

I Tilslutning til den allerede eksisterende Lov, kunde man nu særlig bringe § 12 i Anvendelse paa de Dele af Virksomheder, hvor der anvendes Giftstoffer, der erfaringsmæssig kan indvirke paa Svangerskabet. Af saadanne Gifte skal jeg nævne Bly, Kvægsølv, Anilin osv., der meget let fremkalder en for tidlig Fødsel og indvirker skadelig paa Fosteret. For Blys Vedkommende forefaldt der i 60 pCt. af Tilfældene Aborter, Dødsfødsler eller for tidlige Fødsler, medens der af levendefødte døde 40 pCt. inden 1ste Leveaars Afslutning. Man har en Dødelighed paa 65 pCt. for de Arbejderskers Børn, der ere beskæftigede med Kvægsølvsbehandling paa Spejle.

Hvormange af saadanne Virksomheder, der i Øjeblikket findes her i Landet, ved jeg ikke, men selv om der ingen fandtes, kan der hvert Øjeblik dukke nye Virksomheder op, saa Arbejds-

raadet maa have sin Opmærksomhed henvendt derpaa og da hellere straks forbyde Kvinder i al Almindelighed efter § 12 at deltage deri, idet det da ikke føles som en Udelukkelse for de svangre, tilmed da disse Gifte kan virke skadelig paa et Tidspunkt, hvor Svangerskabet er vanskeligt at konstatere.

Bestemmelser om den allersidste Del af Svangerskabet, tror jeg, bedre kan bringes i Forbindelse med nuværende § 18, som i den Skikkelse, hvori den forelagdes Rigsdagen af daværende Indenrigsminister *Bramsen* omtrent lød: Ingen kvindelig Arbejderske maa beskæftiges i et Tidsrum af ialt 5 Uger før og efter Nedkomsten, hvoraf mindst 4 Uger efter Nedkomsten.

Dette Forslag tog altsaa et delvis Hensyn til den sidste Del af Svangerskabet. Jeg tror, at man atter skal tage denne Tanke op blot med en Udvidelse af Tiden fra 5 til 8 Uger, hvoraf mindst 6 Uger efter Nedkomsten.

Det er umuligt paa Grund af Vanskeligheden i Tidsregningen kategorisk at forbyde Arbejdet de sidste 14 Dage før Fødslen, men Afbrydelsen af Arbejdet maa blive ret skønsmæssigt. De Kvinder, der ikke unde sig en Hvile før Fødslen, maa dog ikke arbejde, førend der er forløbet ialt 8 Uger, saa at en Kvinde med en nogenlunde sikker Tidsregning ingen Fordel har af at fortsætte med Arbejdet lige til Fødslen.

Jeg tror, at man nu saameget bedre end i 1900 kan kræve en saadan Udvidelse af Hviletiden, idet vi har faaet Lov af 27. Maj 1908 (Lov om Børn fødte udenfor Ægteskab og disses Forældre) der opfylder en Del af de Fordringer, Folketingsudvalget i sin Tid forlangte, men ikke fik gennemført i Landstinget og ganske særlig yder den Moderen Bidrag til hendes eget Underhold 1 Maaned før Nedkomsten og som kan kræves udredet af det offentlige. Normalbidraget er i København 20 Kroner. Man kan altsaa ikke tænke, at en 14 Dages Hviletid før Fødslen vil paaføre Kommunerne nogen særlig Udgift for de ugifte Mødres Vedkommende. Man maa desuden huske, at Loven giver Hjælp til selve Barselfærden, uanset om Barslen medfører personlige Udgifter for Moderen, der for største Delen af Tilfældene for Landets største Kommuners Vedkommende bliver indlagt paa Fødselsstiftelsen. De eneste, der mulig har Hjælp nødvendig, kunde være de gifte Fabrikarbejdersker, men Hjælpen kan i disse Tilfælde ikke beløbe sig til større Summer, idet Manden ikke lider noget Indtægtstab.

Efter Fødslen træder Barnet noget mere i Forgrunden, selv

om Beskyttelsen før Fødslen ogsaa for en væsentlig Del er kommet dette til Gode. Med Hensyn til selve Kvinden viser denne en betydelig Ufornuft ved Arbejdets Genoptagelse, og det hører ikke til Sjældenhederne, at man træffer den Kvinde, som man forløste først paa Ugen, skurende Trapper om Lørdagen. Det tager Tid for Livmoderen at trække sig sammen til sin naturlige Størrelse og faar den ikke den fornødne Ro, kommer der kronisk Slaphed med alle dens Følgetilstande, abnormt Leje med medfølgende Betændelser, og vi faar et Billede, der er velkendt af den praktiserende Læge og som fører til en halv Uvirkosomhed, idet den halve Tid tilbringes liggende, og som giver Smerter ved den mindste Anstrengelse, hvorfor disse Patienter i stort Tal ende paa Operationsbordet, idet de ellers nærmest maa betegnes som Invalider fra Kvindens Slagmark, som man har kaldt Fødesengen. Det er derfor heller ikke noget Under, at ansete Kvindelæger har fastsat 6 Ugers Hvile for anstrængende Arbejde efter Fødslen.

For Barnet er Forholdet lige saa vigtig eller vigtigere, idet en Genoptagelse af Arbejdet hindrer Diegivningen, som er det eneste livsreddende for det maaske noget livssvage Barn. De kunde nu maaske mene, at den nuværende Lovs 4 Uger derfor er passende, men vi maa huske, at paa den anden Side af den 1ste Leve-maaned truer især Kolerinen og Tæringen, og denne Fare fordrer en Diegivning fortsat videre, men netop med dette Punkt for Øje, er Tidspunktet 4 Uger det alleruheldigst valgte, idet der erfaringsmæssigt rent fysiologisk findes en Aftagen af Mælkeafsondringen paa dette Tidspunkt. Destoværre benytter mange Mødre denne Anledning til at ophøre med Diegivningen i Stedet for at søge Hjælp hos en kyndig Læge, der vil beordre hende til at lægge Barnet oftere til Brystet. Hvis Moderen nu netop kan genoptage Arbejdet, er denne Behandling ikke mulig for hende, eller hun søger ingen Raad og gaar paa egen Haand over til kunstig Ernæring, da hun nu skal begynde sit Arbejde. Dette Tidspunkt maa ikke falde sammen med Arbejdets Genoptagelse, og vi Læger maa staa aldeles ubøjelige paa den Fordring, at Arbejdets Genoptagelse ikke netop falder lige den første Maaned efter Fødslen, men maa udskydes til mindst 6 Uger. Jeg haaber, at en af vore Børnelæger ogsaa vil hævde dette Standpunkt, idet en Diegivning, der har overvundet disse Vanskeligheder, let selv med lidt Uregelmæssighed i Diegivningen kan fortsættes Resten af Patteperioden.

Mange mene maaske, at den nuværende Lov har skaffet

mange Børn Die i 4 Uger, men jeg forsikrer Dem, at det er de færreste Tilfælde, at Undtagelsesreglen ikke har været bragt i Anvendelse, nemlig Præsteringen af den fordrede Lægeattest, og hele denne Paragraf er i sin nuværende Skikkelse aldeles virkningsløs. Denne Paragraf har skaffet nogle Lægeattester, men Børnene har den ikke gavnet.

Jeg har beholdt en Undtagelse, nemlig det Tilfælde, at Barnet dør og lad os haabe, at det i Fremtiden sker i faa Tilfælde. I dette Tilfælde mener jeg, at det maa være Moderen en frivillig Sag, om hun vil unde sig Hvile, idet Forudsætningen for Beskyttelsen delvis falder bort, idet den— jeg gentager atter en Gang — af Navn er en Kvindebeskyttelse, men i Virkeligheden en Barnebeskyttelse. Jeg haaber at Lægestanden ogsaa ved disse Attester vil tage det tilbørlige individuelle Hensyn til Moderen, ligesom jeg ogsaa under disse Forhold kunde tænke mig, naar Sorgen over Barnet var stor, at Lægen kunde tilraade Arbejdets Genoptagelse, idet en Lediggang mulig kunde være et Onde i Stedet for et Gode.

Hvis det ønskes at stryge Lægeattesten og kun beholde Dødsattesten skal jeg gerne ofre den eneste Skygge af blot og bar Kvindebeskyttelse i mine Forslag.

Med Hensyn til andre Landes Lovgivninger paa dette Omraade skal jeg nævne, at en ligelydende Lov som vor nuværende findes i Sverige, medens Portugal, Holland, Belgien, Østrig og Englang ogsaa har 4 Uger, men uden Mulighed for Dispensation. 6 Uger med Dispensation for de sidste 2 Uger mod Lægeattest har Norge og Spanien. I Svejts har man Forbundsloven af 1877, hvorved det er forbudt Kvinderne at arbejde ialt 8 Uger før og efter Nedkomsten, hvoraf mindst 6 Uger skal være efter Nedkomsten. Det sidste tyske Regeringsforslag havde 6 Uger med 2 Ugers Dispensation, men dette blev af den nedsatte Kommission ændret til 8 Uger før og efter Nedkomsten, hvoraf mindst 6 Uger efter Fødslen.

Jeg har fulgt den tyske Kommission.

Kun i Tyskland og Østrig-Ungarn ydes der nogen Erstatning fra $\frac{1}{2}$ — $\frac{2}{3}$ af Arbejdslønnen, de andre Lande har ganske undladt at kompensere Tabet i Arbejdsfortjeneste.

Frankrig er det eneste Land, hvor der er gjort Forsøg paa Beskyttelse af Lovgivningens Vej, men det er ikke lykkedes at gennemføre den, trods den almindelige Mening sympatiserer med Love i denne Retning.

I den nuværende Lov gives der Anvisning paa Understøttelse, og siden dens Vedtagelse er den ugifte Moders økonomiske Stilling undergaaet en saa væsentlig Forbedring, at man uden Betænkning kan forøge Beskyttelsestiden ogsaa efter Fødslen uden nogen Dispensionsmulighed.

Enhver Moder, der falder ind under Loven af 27de Maj 1908 har Ret til 20 Kr. i København, 12 Kr. i det øvrige Land i den første Maaned samt 12 Kr. til Barselfærden aldeles uafhængig af, om hun faar Hjælp offentlig eller privat, f. Eks. føder paa Stiftelsen eller om Barnet er dødfødt. De fleste Tilfælde forekomme i København, og Moderen kan her gøre Regning paa 32 Kr. for den første Maaned, der ofte praktisk taget har 20 Dage, naar 10 Dage paa Stiftelsen fradrages. For de næste 14 Dage er Alimentationen kun 5—6 Kr., men hertil maa lægges, hvad hun ellers giver for Pleje til Barnet, der maa regnes mellem 3—5 Kr., hvilket kompensere næsten 1 Uges Arbejdsindtægt. Hidtil er der udbetalt 14 Kr. 34 Øre pr. Understøttelse paa Forlangende af Kommunen, og Moderen har altsaa 22—25 Kr. for de 14 Dage, der + 32 Kr. ialt bliver 54—57 Kr. for 6 Uger eller 9 à 9½ Kr. pr. Uge, hvortil kommer al yderligere Hjælp f. Eks. fra Fødselsstiftelsen, Sygekasse, privat Godgørenhed etc., men vi maa ogsaa erindre, at Loven ikke foreskriver, at den offentlige Understøttelse skal være 14 Kr. og de, som ikke kan faa privat Hjælp, kan og har Ret til mere Hjælp. De gifte kan ligeledes faa den offentlige Hjælp, men det bliver ikke den samme store Hjælp som den ugifte. Hjælpen fra det offentlige er hidtil kun lidt brugt, men det er ikke Lovens Fejl. Man har fremhævet, at Arbejderskerne undser sig for at søge Hjælpen, men jeg tror, at det er den rene Uvidenhed med Loven, som Kommunen ingen Interesse har at udbasunere. De ugifte Arbejdersker søge dog Alimentationsbidrag gennem Kommunen. Jeg foreslaar, at Paragraf 18 skal være opslaaet, hvor Arbejdersker færdes og for at lette dem til at faa Understøttelsen og i det hele at modarbejde Uvidenheden har jeg foreslaaet, at Arbejdsgiveren skal udlevere den Arbejderske, der forlader Fabrikken paa Grund af forestaaende Fødsel de nødvendige Skemaer til Ansøgning. I København vil sikkert Borgmesteren sikkert stille sig imødekommende overfor denne Form i Stedet for de gamle Fattigpraksisafhøringer. I de fleste Tilfælde har Magistraten allerede en Del Oplysninger om Kvinden fra Begæringen om Alimentation.

Jeg under gerne Fabriksarbejdersken mere Erstatning, hun har absolut Krav paa Erstatning, da det er et Lovforbud, men vi maa huske, at mange af de andre ugifte Mødre f. Eks. Tjenestepiger, Ekspeditricer o. l. uden Lovforbud er nødte til at være ledige fra 4—6 Uger efter Fødslen, inden de kan faa Plads. Disse Mødre er absolut uheldigere stillede, og det maa snart tages under Overvejelse at hjælpe dem. Hvis vi nu gav Fabriksarbejderskene fuld Erstatning d. v. s. fuld Arbejdsløn i de 8 Uger, kunde man med Rette bebrejde Lovgiverne, at de præmierede Barnemødrene, ligesom vi fjernede os for meget fra det sunde Princip, Hjælp til Selvhjælp, thi hvis vi skal naa til en Barselforsikring, der kommer alle mindre bemidlede Mødre til Gode, maa vi benytte Fabriksarbejderskerne som de bedst fagorganiserede Kvinder til at føre denne Sag igennem, ellers bliver den blot skubbet ud i en uoverskuelig Fremtid. Maaden, hvorpaa en saadan Barselforsikring skal ordnes, ligger udenfor vort Tema i Aften, men jeg kan ikke fuldtud tiltræde Sygekasseinspektør Wittrops foreslaaede Form.

Som det sidste Hovedpunkt i mine Punkter til Overvejelse skal jeg omtale, at Loven efter 6te Uge heller ikke maa glemme Børnene.

Hvis vi ved Diegivning har faaet Bugt med en Del Livssvagthed i de første 6 Uger, saa kan vi ikke vente nogen videre beskyttende Kraft for Barnets fremtidige Liv.

Jeg skal anføre nogle Tal fra en Kolerinestatistik paa 866 hospitalsbehandlede Børn fra de sidste 3 Aar.

Af Børn, der aldrig havde faaet Bryst, døde 35,5 pCt. Af Børn, der havde faaet Bryst mindst 1 Maaned 35,8 pCt., i 2 Maaneder 31,4 pCt., i 3 Maaneder 15,4 pCt., i 4—6 Maaneder 21,2 pCt., i 7—9 Maaneder 8,3 pCt.

Kun 1,6 pCt. af alle Børn havde faaet Bryst lige indtil Indlæggelsen, ialt 13 Børn, hvoraf der døde 2, de indlagte Brystbørn har nok været de sværest angrebne af alle angrebne Brystbørn.

Jeg skal tillade mig at citere Overlæge M o n r a d s lille Skrift: Diegivningen, et socialt Spørgsmaal: »de Sygdomme, der særlig bortriver spæde Børn og som særlig nedsætter det spæde Barns Modstandskraft og Levedygtighed, det er Sygdomme, vi ganske overvejende træffer hos kunstig ernærede Børn og kun sjældent hos det Barn, der faar den naturlige Ernæring, nemlig Bryst hos Moderen«. Det hedder ligeledes: »Enhver Læge, der giver sig sær-

lig af med Sygdomme hos spæde Børn, kender dette Forhold og vil bekræfte, at saa at sige alle de alvorlige Tarmsygdomme, han faar til Behandling, optræder hos kunstig ernærede Børn. En ægte Kolerine ser vi jo f. Eks. aldrig hos et Brystbarn. (Ligeledes er det yderst sjældent, at man hos Brystbørn træffer svære Tilfælde af engelsk Syge og de med Rette saa frygtede Krampe-sygdomme optræder ogsaa kun undtagelsesvis hos Brystbarnet) «.

Mine egne Tal, der ganske vist kun stamme fra 800—900 Tilfælde, synes at vise, at Diegivning paa 6 Uger overfor Kolerine ikke beskytter det mindste.

Nu siger maaske mange, at Moderen kan blive ved at give Barnet Die om Natten, og denne blandede Ernæring er bedre end kunstig Ernæring. Det sidste er rigtig, men den blandede Ernæring kan ikke maale sig med udelukkende Brysternæring.

Men tænk, hvad det vil sige, at Moderen om Natten skal give sit Barn Bryst og faa sin Nattero forstyrret, naar hun skal arbejde om Dagen. Det er nemlig ikke let atter at falde i Søvn og har Barnet først faaet den Vane at faa Die om Natten, skal det nok vække Moderen. Hvad Arbejde kan den Kvinde, der har vaaget om Natten, præstere om Dagen, dette kan Arbejdsgiveren ikke være tjent med.

Moderen skal have Lov til at gaa til sit Barn om Dagen for at give det Bryst, men jeg indser meget vel, at denne Bestemmelse kan være vanskelig for en Moder, der bor langt fra Fabriken eller for de Virksomheder, hvor den enkeltes Arbejde er passet ind under bestemte Former, men saadanne Virksomheder har Lov ad Frivillighedens Vej at vælge det næste Alternativ, nemlig Indretning af Ammestuer.

Dette Alternativ er heller ikke noget uprøvet i den sociale Lovgivning, idet der findes lignende Bestemmelser i Italien og Portugal, ligesom det ad Frivillighedens Vej er praktiseret flere Steder.

I Ammestuen maa kun optages Børn, der faar Die, og alle andre Børn tilstedes der ikke Adgang. Hvis Fabrikkerne ogsaa vil tage sig af større Børn, er det en frivillig Sag; men Ammestuen skal paa betryggende Maade strængt være isoleret fra saadanne Opholdsrum. Jeg har intet imod, at det tillades Fabrikken at tage en moderat daglig Afgift for hvert Barn.

Hvis Børnene ikke kan komme med Moderen, bliver de f. Eks. anbragt paa en almindelig Vuggestue, som desværre i vort Land med de meget moderate Fordringer, der stilles til disse fra Sund-

hedsautoriteternes Side, trods Forstanderindernes gode Vilje og Kærlighed til Opgaven let bringer Farer med sig for Børnenes Sundhed og Liv. Den store Fare er Overførelsen af Tarmsygdomme fra Barn til Barn, for hvilke Brystbørn næsten er uimodtagelige. Endelig findes der opgaaende, lidt større Børn, der meget let bringer Smitte til Vuggestuen, da Alderklassen 1—2 Aar er saa let modtagelig. En anden Mulighed er Anbringelse i Dagpleje hos en Nabofamilie, hvor Pasningen maaske overlades et større Pigebarn, og hvor de store Børn bringer Smitte hjem fra Skolen.

En tredie Mulighed er Anbringelse i almindelig Pleje, men her brister den sidste Forbindelse mellem Moder og Barn, og Statistiken viser, at hvert 5te Plejebarn dør og hvert 10ende dør af Kolerine.

En fjerde Mulighed er, at Barnet bliver i Hjemmet og passes af en Bedstemoder, men disse Børn er de ulykkeligst stillede af alle.

Ved alle Arter af Anbringelse af Børnene er der Ulemper og muligvis ogsaa ved Ammestuen. Den almindelig nævnte Ulempe er Transporten af Barnet Morgen og Aften, denne Ulempe er fælles med den almindelige Vuggestue, men smaa livskraftige (og i Særdeleshed Bryst-) Børn taaler forbavsende godt al Slags Vejr, naar de er godt indpakkede og selv i denne Vinter, der næppe kan betegnes som særlig blid, kender jeg selv syge og svagelige Børn, der tilbringe flere Timer i frisk Luft. Jeg tror for min Part, at de alvorlige Lungesygdomme mindst angribe de Børn, der komme mest i Luften, og jeg kender ogsaa Eksempel paa, at Vægttab eller daarlig Trivsel er kureret ved Ophold i den friske Luft. Hvad er værst — indelukket Sovekammerluft eller frisk Morgenluft — jeg tror det første.

Hvilket uvurderligt Gode er ikke Diegivning og Moderens Omgang med Barnet hele Døgnet. Moderkærligheden vokser da frem hos den mest ligegyldige Moder, og den kan holde hele Livet. Værgeraadene vil maaske faa mindre at bestille, men det er ogsaa et Gode.

Jeg har sat Grænsen om Paabud til at holde Vuggestue ved 50 arbejdende Kvinder, men jeg haaber Frivilligheden sætter den lavere. Jeg har valgt det, da det fandtes i de andre Lovgivninger, og jeg har løselig beregnet, at den daglige Udgift til Vuggestuen kunde sættes lig Tabet af Arbejdskraften $1\frac{1}{2}$ Time daglig af 10

pCt. af Arbejderskerne. Reglement og Indretning af Ammestuen skal jeg ikke nærmere udvikle, men jeg mener, som tidligere nævnt, at det er rigtig, at denne Indretning ved Betaling af en ringe Afgift indgaar blandt de offentlige Foranstaltninger, der yder Hjælp, hvor der er Lyst til Selvhjælp. Vore Arbejdsgivere er humane, og de vil sikkert faa Betaling for deres Bidrag til Vuggestuen, ved at se Ammernes sunde Børn og ved at have Arbejdersker, der arbejder med Tanken paa deres Barn og ikke blot søge at glemme »hele den Historie«.

Inden jeg slutter, skal jeg tilføje, at jeg som et 5te Punkt til § 18 har opført en Bestemmelse, hvis Forbillede findes i den spanske Lov af 1907. Det er ikke en Bestemmelse, der alene har til Hensigt at værne den kvindelige Arbejdskraft mod mulige inhumane Arbejdsgivere, men det er efter min Formening en nødvendig Tilføjelse for at forhindre, at Arbejderskerne tilbyde deres Arbejdskraft paa en ny Fabrik inden den udløbne Beskyttelsesfrist, idet en Forsikring om Beskyttelse vil borttage fra dem Frygten at staa uden Arbejde, naar den paabudte Hviletid er forløben.

I de omdelte Punkter til Overvejelse vil der findes enkelte smaa Bestemmelser, som jeg tror det unødigt nærmere at begrundes, idet vi i Aften kun ønske en Realitetsdebat og ikke en Detaildebat om den nærmere Formulering af mulige Lovparagrafer.

Mine Damer og Herrer, de nu gennemgaaede Punkter til Overvejelse af Fabriklovens Revision om en Beskyttelse af den tilkommende Slægts Moder er ikke nye, men kun et Udtryk for den gængse Mening i Europa og er allerede flere Steder bragt ud i Livet, men ingen Steder kan vi med bedre Samvittighed gennemføre dem end i Danmark, da vor allerede eksisterende Lov giver en Anvisning paa en passende Kompensation for Tabet. Ved Gennemførelsen af disse Ændringer er det brændende sociale Spørgsmaal om Bekæmpelsen af Børnedødeligheden langt fra løst, men det vilde føre os et Skridt fremad ved officielt at fastslaa Diegivningens Betydning for den kommende Slægt, idet den sidste Menne-skealders Kvindearbejde har ført os bort fra den naturlige Ernæring, hvilket det nu er paa Tide fra et rent socialt Standpunkt atter at genindføre, idet en Fortsættelse paa det nuværende Skraa-plan med Forfærdelse om en halv Snes Aar vil vække os med et

Udraab: Hvor glider vi hen? og først for sent gøre det klart for os, at vi staar overfor en ny Livssag for Landet.»

Til Foredraget knyttede sig følgende Diskussion:

Raadmand G. Philipsen: Angaaende Fabriklovens § 12 havde Taleren ikke meget at sige; denne Paragraf har ikke stor praktisk Betydning, eftersom vi ikke har mange Virksomheder af den Art, Paragrafen tager Sigte paa; man kunde maaske nævne Tændstikfabrikker. Med Hensyn til Fabriklovens § 18 vilde Taleren sige, at det i sin Tid paa Grund af den stærke Opposition, der rejstes mod Kvindebeskyttelse overhovedet i Fabrikloven, havde været temmelig svært i det hele taget at redde denne Bestemmelse. For at faa Hviletiden efter Nedkomsten havde man maattet indsætte Bestemmelsen om Erstatning. Denne maatte blive et Greb i Luften, da man ikke havde nogen Statistik at holde sig til. Taleren var enig med Foredragsholderen i, at den Tid, Kvinden beskyttes, bør udvides. Affattelsen af første Stykke i § 18 har gjort Paabudet om Hviletiden temmelig illusorisk; Lægerne ere meget tilbøjelige til at give Dispensationsattester. Taleren fandt det vanskeligt, at paabyde Hvile før Nedkomsten. Hvorledes kan et Paabud herom blive effektivt? Naar Erstatningsbestemmelserne i § 18 havde faaet saa ringe praktisk Betydning, var det ikke alene Uvidenhed hos Arbejderskerne, der laa til Grund herfor, men ogsaa den Omstændighed, at man ikke ønskede at faa Hjælpen gennem Distriktsforstanderne. Denne Indvending er rigtig. Arbejdsløshedskasserne kunde maaske bruges som Mellemlid. Forslag om Oprettelse af Ammestuer indeholdt et temmelig vidtgaaende Krav, men fortjente Sympati. Holdt man sig til meget store Virksomheder, kunde Tanken maaske realiseres. Forslaget om at give Arbejderskerne Ret til at forlænge Arbejdspausen uden Forlængelse af Arbejdstiden eller Forkortelse af Lønnen var uigennemførligt, naar man ikke havde en Maksimalarbejdsdag; man kan heller ikke indsætte i Loven, at Lønnen skal være en anden end aftalt. Det kan ikke forbydes Arbejdsgiverne at afskedige en frugtsommelig Arbejderske. Et saadant Forbud vilde gribe meget for stærkt ind i Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejder.

Sygekasseinspektør F. Wittrup: For at gøre Bestemmelsen om den tvungne Hvile effektiv maa man bort fra Adgangen til Dispensation, idet Lægerne ikke kunne modstaa det Pres, der øves fra Arbejderskernes Side. Det vil næppe være rigtigt at gøre Undtagelse ved Dødfødsel; Trangen til Hvile for Moderen er den samme, enten Barnet lever eller ej. Det vil være vanskeligt at gennemføre Kravet om Hvile før Nedkomsten. Hvilten efter Nedkomsten kunde passende sættes til de 8 Uger, der er foreslaaet som den samlede Hviletid. Det havde glædet Taleren at høre, at Raadmand Philipsen kunde tænke sig, at man kom bort fra Hjælpens Uddeling gennem Distriktsforstanderne. Man kunde ogsaa søge at faa obligatorisk Barselforsikring i Sygekasserne, ialtfald i Bykasserne. Loven om Underholdsbidrag af 27. Maj 1908 havde vist haft en demoraliserende Virkning.

Borgerrepræsentant Frk. C r o n e var ikke stemt for Kvindebeskyttelse i Almindelighed, men kunde godt gaa med til Bestemmelser af den diskuterede Art, idet disse mere tog Sigte paa en Beskyttelse af Barnet end af Moderen. Bestemmelserne burde udstrækkes til at omfatte andre end Fabrikarbejdere; Tjenestepiger, Ekspeditricer o. a. trængte ligesaa vel til en Børnebeskyttelseslov. Beskyttelsen burde ogsaa omfatte Tiden før Nedkomsten, der var den vanskeligste Periode. Det var et Spørgsmaal, om man kunde faa Kvinderne til at give Die i den første Tid efter Nedkomsten, hvis de ikke kunde fortsætte dermed.

Typograf G u n d o r p h S ø r e n s e n: Det vil være vanskeligt at faa indrettet Ammestuer i gamle Fabrikker. Bestemmelsen om, at en Arbejdsgiver ikke maa afskedige en frugtsommelig Arbejderske, vil ingen praktisk Betydning faa. Henleder Opmærksomheden paa, at der ved privat Overenskomst er bleven indrettet en Vuggestue paa en københavnsk Fabrik. Børnestuen har allerede af den Grund Betydning, at den opfordrer til, at Moder og Barn bliver sammen. Kunde ønske, at Arbejdsgivere og Arbejdere vilde forhandle om Oprettelsen af Børnestuer. Kunde tænke sig, at det offentlige ydede Tilskud til frivilligt oprettede Ammestuer.

Fru Olivia Nielsen: Det skyldes ikke alene Uvidenhed, naar Fabrikarbejderne ikke i nogen synderlig Udstrækning benytte Hjælpen efter Fabriklovens § 18, men nok saa meget Antipati mod at søge Hjælpen hos Distriktsforstanderne, der ofte betone, at det er Fattighjælp. Hjælpen var desuden for lille; dette

tilsammen bevirkede, at Arbejderskerne optog Arbejdet efter Nedkomsten saa hurtigt som muligt. Saafermt det blev paalagt Arbejdsgiverne, at de skulde give Kvinder, der have født, en halv Time længere Pause end de øvrige Arbejdere, vilde dette bevirke, at Kvinderne blev overflødige paa Fabrikkerne og saaledes brødløse. Der klæbde forskellige Vanskeligheder ved Indretningen af Børnestuer paa Fabrikkerne. Disse laa i Reglen i Udkanten af Byen, og hvorledes skulde Moderen naa at faa Barnet i Stand og transportere det den ofte lange og besværlige Vej til Fabrikken og dog naa rettidigt Kl. 6 om Morgen til denne? Taleren kendte en Fabrik her i Byen, der havde indrettet en Vuggestue. Paa Fabrikken arbejdede 109 Kvinder, men der var kun 10 Børn paa Vuggestuen.

Geheimeetatsraad L. B r a m s e n : Fabrikloven tager kun Sigte paa de ved Fabrik- og Værkstedslivet opstaaede særlige Forhold, ikke paa hygiejniske eller andre Forhold i Almindelighed. Man kan udvide den paabudte Hviletid for Barselkvinder, man kan afskaffe Tilladelsen til at arbejde ifølge Lægeattest og man kan gøre Adskillelse mellem den Hjælp, der ydes Barselkvinder og den, der ydes som Fattighjælp; alt dette er Reformer, der falde indenfor de nuværende Rammer, Fabriklovens § 18, der atter begrundes i Fabrikarbejdets særlige Natur. Men gaar man videre — Taleren sigtede til de af Indlederen anførte Punkter 4 og 5 —, da er dette ikke Reformer af det bestaaende, men noget nyt, fordi det griber ind paa Arbejdskontraktomraadet og derfor ikke kan siges i særlig Grad at angaa Fabrik- og Værkstedskvinder. Ved en Indrømmelse af Indskrænkning i Arbejdstiden for Barselkvinder, ved et Forbud mod Afskedigelse eller Paabud om at holde Pladsen aaben for disse efter Nedkomsten ere vi udenfor det særlige Omraade, inde paa det almindelige og endda et andet Omraade, nemlig Lovgivning om Arbejdskontrakter. Taleren mente derfor, at man burde være varsom med i Fabrikloven at komme ind paa dette Forhold. De foreslaaede Bestemmelser vare iøvrigt ikke gennemførlige. En Arbejdsgiver behøver ikke at anføre Grunde for en Afskedigelse. Man kan ikke tvinge ham til at opretholde en Plads, som der maaske ikke mere er Brug for.

Fru H a n s e n : Mange Kvinder, der ved Giftermaal tro, at de ville blive forsørgede, blive atter tvungne ud paa Arbejdsmarkedet. Man maa, som Forholdene ere, regne med Kvindearbejde som uundgaeligt, uanset om man mener, at Kvinden gør sig selv,

sin Mand og Samfundet størst Tjeneste ved at blive i Hjemmet og opretholde det. Kvinderne bør beskyttes saavel i Tiden før Nedkomsten som efter denne. Kvinden bør selv kunne vælge, naar hun vil hvile i Svangerskabsperioden. Det vilde være ønskeligt, om man kunde fremme Diegivningen; den rette Moderkærlighed vilde derved ogsaa komme frem. Kunde ønske, at man gik videre end til Fabrikarbejdersker; Hjemmearbejdersker og mange andre trængte ligesaa stærkt til Beskyttelse paa dette Omraade.

Fuldmægtig S v. T r i e r: Kvinderne bør kræve meget af Arbejdsgiverne, da disse have økonomisk Fordel af at beskæftige Kvinder. Fabrikloven bør begrænse Kvindernes Anvendelse paa Fabrikker. Det vilde næppe være heldigt at knytte Udbetalingen af Hjælpen efter § 18 til Arbejdsløshedskasserne, snarere til Sygekasserne.

Dr. med. M u u s: Kvinderne arbejde og ville blive ved dermed, enten man finder det ønskeligt eller ej. Børnebeskyttelsen efter § 18 var næppe effektiv. Vanskeligheden var at holde Moder og Barn sammen; den Hjælp, Loven yder hertil, er altfor ringe. Det vil i saa Henseende ikke betyde meget at forlænge Hviletiden efter Nedkomsten fra 4 til 6 Uger. Børnedødeligheden i København var skandaløs stor.

Bilag.

Nogle Punkter til Overvejelse ved Revisionen af Fabriklovens § 12 og § 18.

Ved Dr. med. H. P. T. Ørum.

1) Til § 12.

Naar Arbejds- og Fabriktilsynet finder, at visse Arter af det i § 1, 1ste Stykke, omhandlede Arbejde er særlig anstrengende eller skadelige for Sundheden eller af den Beskaffenhed, at en enkelt Arbejders Uforsigtighed kan blive farlig for de øvrige Arbejdere, kan det af Arbejdsraadet bestemmes, at en Forhøjelse af de i §§ 9 og 10 fastsatte Aldersgrænser bør finde Sted for dette Arbejdes Vedkommende, eller forbydes, at Personer under 18 Aar eller kvindelige Arbejdere deltage deri. Føler nogen sig brøsthølden ved Afgørelsen, kan denne indankes for Indenrigsministeren.

1) Denne Paragraf foreslaas ogsaa bragt i Anvendelse for de Giftstoffers Vedkommende, der erfaringsmæssig kan indvirke paa Svangerskabet, saaledes at Kvinder i al Almindelighed er udelukket fra Arbejde i Lokaler, hvor der anvendes nogle af Arbejdsraadet nærmere specificerede Giftstoffer.

2) Det var ligeledes ønskeligt, at Arbejdsraadets Opmærksomhed blev henledet paa de Virksomheder, der maa anses for særlig anstrengende, f. Eks. staaende Arbejde, eller skadelige for Sundheden for Kvinder, hvis 6te Svangerskabsmaaned er forløbet, og at en Fortegnelse over disse Virksomheder fandtes opslaaet paa et iøjnefaldende Sted, hvor kvindelig Arbejdskraft blev benyttet.

2) Til § 18.

Ingen kvindelig Arbejder maa i de første 4 Uger efter sin Nedkomst indtræde i det i § 1, 1ste Stykke, omhandlede Arbejde, medmindre det ved Lægeattest godtgøres, at dette kan ske uden Skade for hendes egen eller Barnets Sundhed.

Den Hjælp, der af det offentlige ydes i det Tidsrum, i hvilket en Kvinde efter ovenstaaende Bestemmelse ikke har kunnet genindtræde i det omhandlede Arbejde, skal ikke have Fattighjælps Virkninger.

1) Ingen kvindelig Arbejder bør beskæftiges i det i § 1, 1ste Stykke omhandlede Arbejde i et Tidsrum af ialt 8 Uger før og efter Nedkomsten.

2) Det 1ste Stykke forandres saaledes: Ingen kvindelig Arbejder maa dog indtræde i Arbejdet, medmindre der er forløbet mindst 6 Uger efter Nedkomsten undtagen, naar der fremlægges Dødsattest for Barnet og det ved Lægeattest godtgøres, at Arbejdets Genoptagelse kan ske uden Skade for hendes Sundhed.

3) Til andet Stykke tilføjes: eller Karakter, og Arbejdsgiveren skal give enhver Kvinde, der forlader sit Arbejde, fordi hun venter sin Nedkomst, en Blanket til Udfyldning for at opnaa denne Hjælp.

4) Enhver kvindelig Arbejder har indtil 10de Maaned efter sin Nedkomst Ret til at forlænge Arbejdspausen en halv Time og at forlade Fabrikken uden Forlængelse af den samlede Arbejdstid eller Forkortelse af Arbejdslønnen, saafremt hun ved Lægeattest godtgør, at hun giver sit Barn Die. Denne Attest kan forlanges indtil 3 Gange.

Undtagelser fra denne Regel tillades kun saafremt der udenfor Fabriksrummene eller Arbejdsrummene findes et særligt Rum, hvor de diegivende Mødres Børn under fornøden kyndig Opsigt kunne opholde sig under Arbejdstiden.

Et saadant Lokale (»Ammestue«) skal findes i enhver Fabrik, der beskæftiger 50 eller flere kvindelige Arbejdere. Af Arbejdsraadet i Forbindelse med Sundhedsstyrelsen udarbejdes der et Regulativ for Indretningen og Benyttelsen af Ammestuer, og dette udleveres Mødrene og opslaas i Ammestuen.

I ethvert Arbejds- eller Opholdslokale for kvindelige Arbejdere skal der findes paa et for disse let tilgængeligt Sted paa en særlig Tavle mærket »Raad for Mødre« et Aftryk af denne Paragraf samt en kort Anvisning om Diegivningen og dens Fordele udarbejdet af Sundhedsstyrelsen.

5) Ingen Arbejdsgiver, der har en Virksomhed, som falder ind under Fabrikloven, maa afskedige nogen kvindelig Arbejder, fordi hun er frugtsommelig, og er forpligtet til at holde Pladsen aaben for den Arbejderske, der forlader sin Plads, fordi hun venter sin Nedkomst, indtil 8 Uger efter hendes Nedkomst.

Overtrædelse af dette Forhold kan efter nærmere Bestemmelser medføre et Forbud mod Anvendelse af kvindelig Arbejdskraft.

...the
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

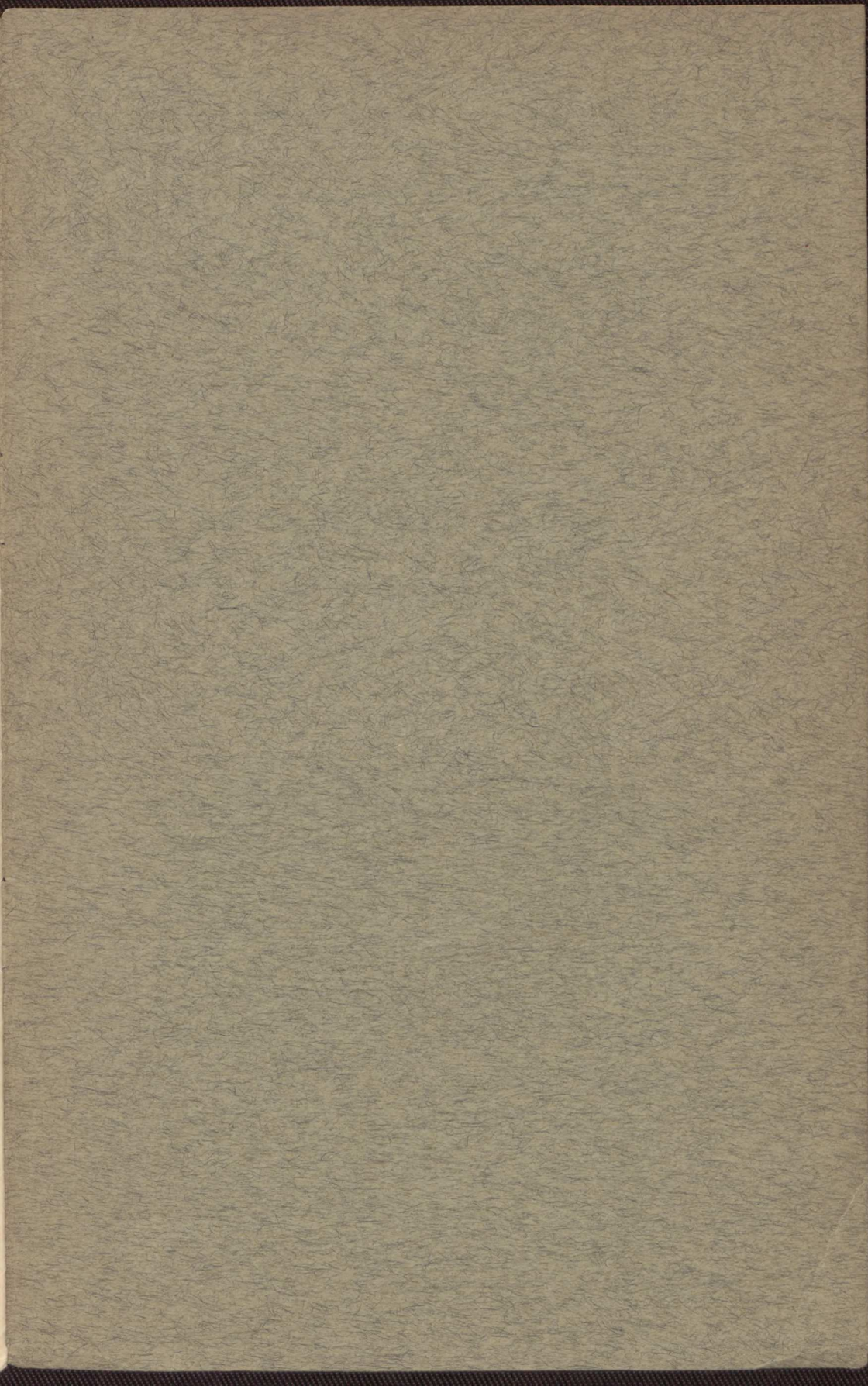
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

DANSK FORENING FOR ARBEJDERBESKYTTELSE

Indmeldelser modt. af Sekretæren, can. magd. V. L. Faber.

Adr.: Raadhusplads 77, Mezz., København K.